No. 66. 1861.

MIDDELBURGSCHE COURANT.

Zaturdag 1 Junij.

KLEEUWENS EN ZOON
GOES
BOEKHANDEL

Deze courant verschijnt des dingsdags, donderdags en zaturdags.
Binnen deze gemeente en Vlissingen geschiedt de uitgave den avond te voren ten 8 ure.
De abonnementsprijs per drie maanden is ƒ 3, franco per post ƒ 3,40.
De inzending van advertentien kan geschieden tot tien ure des morgens.

UITGEVERS:
DE GEBROEDERS ABRAHAMS.

De prijs van gewone advertentien is 22 cent per regel; van huwelijks, geboorte doodbekendmakingen enz. van één tot zes regels ƒ 1,50, voor elken regel daarboven 22 cent; met 35 cent zegelregt voor elke plaatsing. De betaling geschiedt kontant.
Buitengewoon groote letters worden berekend naar de plaats die zij innemen.

~~Editie van vrijdag avond 8 ure.~~

Bij dit nommer behoort een bijvoegsel, bevattende:

1. Verslagen van de eerste kamer, zitting 29 en 30 dezer.
2. „ „ „ „ „ over verschillende wetsontwerpen.
3. Overzigt van het verslag van den toestand der gemeente Vlissingen.

Binnenlandsche tijdingen.

Middelburg 31 mei.

De blijde mare van Ristori's komst hier te lande is reeds door alle dagbladen aan ons volk medegedeeld. Zelfs zal men in dezen zomer het voorregt genieten ook den troep van het Odéon te hooren. Opdat ieder de mate van ons geluk terstond begrijpe, is het voldoende te herinneren dat het Odéon het tweede théater van Parijs en van geheel Frankrijk is. Slechts voor het „théatre français" behoeft het in waardigheid onder te doen. En toch verontrust ons één ding: Ristori zal niet slechts in de italiaansche, maar ook in de fransche taal spelen. Wij kunnen dat plan onmogelijk goedkeuren. Is het dan niet voldoende de beroemde tragédienne in hare moedertaal te hooren? Het parijsche publiek, zoo spoedig ook van het schoonste verzadigd, altijd hakende naar verandering, wenschte helaas! nog meer. Reeds lang kent het Ristori; om zijn aandacht op nieuw te boeijen, zou men met de beroemde vrouw eene pikante proef nemen: men zou haar voorstellen in het fransch te spelen. Ongelukkig nam zij dat voorstel aan. Ongelukkig, zeggen wij; immers, wij meenen dat eene kunstenaresse van den eersten rang hare heerlijke gave misbruikt, wanneer zij zich tot zoodanige proeven leent. En welke is nu de uitslag geweest? Het Odéon heeft goede zaken gedaan; iederen avond vond men er een ontelbare menigte; ieder parijzenaar wilde Ristori fransch hooren spreken; ieder wilde weten hoe zij zich in dat moeijelijke geval gedragen zoude. Uit een geldelijk oogpunt beschouwd, was dus de onderneming heerlijk. Maar is de kunst er werkelijk door gebaat? Heeft Ristori gelegenheid gevonden ongekende talenten ten toon te spreiden? Heeft de proeve gestrekt tot veredeling van het schoonheidsgevoel van hare hoorders? Wij vreesden het tegendeel en vinden ons thans in deze verwachting bevestigd door het getuigenis van den bekenden kunstregter Emile Montégut. In het laatste nommer van de „Revue des deux mondes" zegt die schrijver het volgende: „Men kan terstond hooren dat Ristori hare moedertaal niet spreekt; men merkt terstond dat zij zich een juk heeft opgelegd. Hare uitspraak is onaangenaam; haar spel is gedwongen en onnatuurlijk. Het vreemde accent geeft telkens aan haar stem een valsch geluid; het verband, dat tusschen de buigingen der stem en de natuur der uitgedrukte gevoelens moet heerschen, wordt telkens verbroken, zoo dat de uitstekende kunstenares, ondanks al de fijnheid van haar gevoel, in de ondankbare en vruchtelooze worsteling tegen eene vreemde uitspraak, op eene verkeerde wijze aandoeningen uitdrukt, welke zij op de regte wijze gevoelt. Nu eens zijn er volzinnen, welke eenigzins sentimenteel, met eene zachte en slepende stem, moesten worden uitgesproken, en die een belagchelijk effect maken, daar de actrice, na de eerste lettergrepen ter naauwernood te hebben doen hooren, op de laatste lettergrepen van ieder woord een bijzonderen klem legt. Dan weder zijn er phrases, bij welke zij eene fijne scherts moest uitdrukken, en die met een hoog ernstige stem worden uitgesproken, zoo dat zij den schijn krijgt niet te spotten, maar te toornen. Ristori is een tragédienne, maar een tragédienne van den italiaanschen trant; onwillekeurig gehoorzaamt zij aan haren landaard, aan de natuur van hare talenten, en vervalt zonder het zelve te weten, in de fransche taal, tot eene buitensporige déclamatie." En nu vragen wij den lezer of zoodanige proefneming met een edel talent niet bedroevend is? Aan wien zullen wij die heiligschennis wijten? Niet in de eerste plaats aan den bestuurder van het Odéon, want het is vrij natuurlijk dat deze het onverstand en de verkeerde nieuwsgierigheid van het publiek aanwendt om de onderneming, aan wier hoofd hij staat, te doen bloeijen. Ook niet in de eerste plaats aan Ristori, want het is, helaas! zeer natuurlijk dat een persoon, wiens leven volksgunst is, zelfs ongepaste kunstmiddeltjes aangrijpe om nieuwe laauweren te kunnen oogsten. Maar aan die groote menigte, welke, door gebrek aan kieschheid en schoonheidsgevoel, tot dwaze vertooningen aanleiding geeft en de heerlijkste gaven ten gronde rigt. Wij gevoelen liefde en eerbied voor alles, wat waarlijk schoon verdient te heeten; en daarom juist bedroeft het ons dat Ristori, de groote tragédienne, ook in ons land, in de fransche taal zal spelen.

~~De eerste kamer der staten generaal heeft heden het wets-~~ontwerp tot wijziging der wet op de brievenposterij, verworpen met 20 tegen 12 stemmen. De kamer is daarop tot nadere bijeenroeping uiteen gegaan.

Vóór eenigen tijd hebben wij reeds melding gemaakt dat de justitie op het spoor was van een groot aantal diefstallen, onder de gemeente Zoutelande gepleegd en waarbij verschillende personen waren betrokken. De openbare behandeling dier zaak voor de arrondissements-regtbank alhier had in de afgeloopene week plaats, bij welke gelegenheid een 20tal getuigen werden verhoord.

Heden deed de regtbank uitspraak en verklaarde een achttienjarig jongeling, kleermakersknecht te Zoutelande, ter zake van verschillende feiten schuldig aan diefstal, gepleegd door een loonbediende ten nadeele van zijnen meester, en vier andere beklaagden aan strafbare medepligtigheid, door het des bewust helen der goederen, terwijl bij twee dezer het bestaan van verzachtende omstandigheden is aangenomen. De hoofddader werd deswegens veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie jaar, en de medepligtigen respectievelijk tot twee jaar, veertien dagen, vier jaar, en drie maanden, benevens de kosten.

In de zitting van heden heeft de hoogeraad der Nederlanden uitspraak gedaan, in de veel besproken zaak van het bestuur der domeinen tegen de erfgenamen van wijlen den generaal graaf van Damme, betrekkelijk den duur der concessie van de gronden in den zeearm het Zwin. Overeenkomstig de vroeger genomene conclusien van den heer procureur-generaal, mr. van Maanen, heeft dat hoogste ~~regtscollegie uitgemaakt, dat de bedoelde concessie, door~~ Napoleon I aan zijnen voornoemden generaal in der tijd gegund, betrekkelijk al de voormelde landen slechts verleend is voor een termijn van 52 jaren, zoodat die termijn reeds met september 1857 was verstreken.

---

* Naar wij vernemen moet bij het ministerie van oorlog het voornemen bestaan om de vesting Veere, die voor de verdediging ongeschikt schijnt geacht te worden, te ontwapenen. Reeds is eene aanzienlijke hoeveelheid artilleriematerieel verzonden naar Willemstad en den Helder, terwijl het overige gedeelte waarschijnlijk in den loop van dit jaar naar verschillende andere plaatsen vervoerd zal worden.

---

* Uit Utrecht schrijft men ons 30 dezer:

„Wat ik in mijn vorigen u schreef, is geschied: er zijn eerbewijzingen uitgedeeld, anders bij een gewoon lustrum niet gebruikelijk. Verschillende geleerden zijn honoris causa tot doctoren benoemd, zie hier de lijst. Tot meester in de beide regten, de heer G. Holtius, oud inspecteur-generaal der registratie te 's Gravenhage: tot doctoren in de letteren en wijsbegeerte, mr. G. Mees Az., oud-hoogleeraar te Deventer, thans regter in de arrondissements regtbank te Rotterdam; en de heer H. Neubronner van der Tuuk, afgevaardigde van het nederlandsch bijbelgenootschap. te Amsterdam. Tot doctor in de wis- en natuurkunde de heer J. P. Delprat, generaal-majoor der artillerie, lid van de tweede kamer der staten generaal; in de geneeskunde, de heer G. F. Pop, inspecteur-generaal van de geneeskundige dienst bij 's rijks zeemagt te 's Hage: in de godgeleerdheid, de heeren C. G. Montyn, predikant te Utrecht, en B. Glasius, predikant te Geertruidenberg.

Deze heeren, door wier benoeming de utrechtsche akademie getoond heeft den ouderdom te eeren, zullen diensvolgens op een der feestdagen plegtig gedecoreerd worden. Opmerkelijk is de keuze der theologische faculteit. Immers terwijl zij geacht wordt eene bepaalde rigting in de hervormde kerk te vertegenwoordigen, heeft ze zich bij het verleenen van dit eerbewijs tot mannen bepaald, die uitsluitend aan de algemeene verspreiding, het populariseren der kerkgeschiedenis werkzaam zijn, doch geene scherp geteekende kleur dragen. Men vraagt zich af, of de reden dezer handelwijze in overvloed of in gebrek aan geschikte stof te vinden is.

Hoe dit zij, nu ik eenmaal kerkelijke zaken aanroer, nog dit. Zondag ll. nam de predikant bij de remonstrantsche gemeente, na geruimen tijd door ongesteldheid verhinderd te zijn, zijn afscheid van de gemeente; zondag aanstaande zal de nieuwe predikant bij de luthersche gemeente, de heer Lublink Weddik, zijne intreerede houden. Ge ziet, het is hier als overal: le roi est mort, vive le roi!"

---

* Op het rijks archief te 's Gravenhage houdt men zich thans ijverig bezig met het opsporen van alle oude rekeningen en bescheiden, sedert de helft der dertiende eeuw, die licht kunnen verspreiden over den bouw, de kosten en de geschiedenis van de loterijzaal, wier aangevangen herstelling gestaakt is, na de onlangs door de tweede kamer, op voorstel van den heer van Heukelom, aangenomen motie van orde, strekkende om de werkzaamheden voorloopig te doen ophouden en ondertusschen het advies van deskundigen omtrent de verbouwing in te winnen.

Op last van den minister van binnenlandsche zaken, hebben de commissarissen des konings in de verschillende provincien de aandacht der gemeentebesturen gevestigd op de betere inzigten, die de wetenschap van den tegenwoordigen tijd omtrent het zoogenaamd schadelijk gedierte heeft doen kennen. In vele gemeenten bestaan verordeningen op het uitdelgen van musschen, eksters, kraaijen, mollen enz., dieren, welke, in stede van den landbouw tot schade te verstrekken, in tegendeel als groote vrienden van den landman kunnen beschouwd worden. De minister verlangt, dat de besturen der gemeenten, die dergelijke verordeningen hebben vastgesteld, daarop terug komen en de bestaande aan eene naauwgezette herziening onderwerpen.

De minister van buitenlandsche zaken heeft het publiek verwittigd, dat, ten gevolge van het uitwisselen eener daartoe strekkende verklaring tusschen Nederland en Pruissen, te rekenen van den 5 junij aanstaande, de nederlandsche paspoorten in Pruissen en de pruissische paspoorten in Nederland zullen worden aangemerkt als voldoende voor de toelating.

De gemeenteraad van Amsterdam heeft woensdag avond met 14 tegen 13 stemmen artikel 1 van het ontwerp-reglement voor eene gemeentelijke universiteit aldaar verworpen, en mitsdien beslist dat hij de nu voorgestelde wijze van uitbreiding en verbetering van het athenaeum illustre niet goedkeurt.

In de eerste helft van junij zal in den Haarlemmermeerpolder bij Haarlem, door de Hollandsche maatschappij van landbouw een algemeene wedstrijd worden gehouden van grasmaaiwerktuigen, hooischudders, paardenharken, wagens of andere voertuigen en handgereedschappen voor den hooioogst.

De literarische faculteit der hoogeschool te Leiden zal admissie-axamen houden, behalve in de maand september, op maandag den 24 junij eerstkomende. Zij, die in de laatstgenoemde maand dat examen wenschen af te leggen, worden uitgenoodigd zich vóór den 16 junij daartoe aan te melden.

Men verneemt dat zich 90 personen als leerling-telegrafist bij het departement van binnenlandsche zaken hebben aangemeld. Nog nooit was het getal van hen, die zich daartoe aangemeld hebben, zoo groot. Het vergelijkend onderzoek zal op maandag 10 junij aanstaande worden gehouden.

Het ligt nog in veler geheugen, hoe onlangs de leden der loge Les amis philantropes te Brussel, een concert gaven ten voordeele der noodlijdenden door den watervloed in Nederland, waarvan de opbrengst naar 's Hage werd overgebragt door eene deputatie, van welke de heer Verhaegen, grootmeester-nationaal, deel uitmaakte. Bij die gelegenheid werden de belgische broeders in de loge L'union royale met Z. K. H. prins Frederik aan het hoofd, feestelijk onthaald, en voorts bepaald dat laatstgenoemde loge om de goede verstandhouding levendig te houden, zich zou doen vertegenwoordigen bij de jaarlijksche feestviering van St. Jan van de loge Les amis philantropes, welke op den 22 junij bepaald is.

Dit feest zal met ongewonen luister worden gevierd; alle belgische loges zullen er zich door drie afgevaardigden op doen vertegenwoordigen, terwijl de hollandsche vrijmetselaren die zich vóór den 10 junij aanmelden, op de zelfde voorwaarden als de belgische zullen worden ontvangen.

In de zaak van den heer Douwes Dekker, eischer, tegen den heer mr. J. van Lennep, gedaagde, heeft de arrondissements regtbank te Amsterdam, woensdag uitspraak gedaan. De regtbank heeft den eischer den door hem ingestelden eisch ontzegd, met veroordeeling in de kosten, op grond dat de door den eischer beweerde lastgeving niet bewezen was, en uit de stukken veeleer koop en verkoop van het handschrift bleek.

De akademische bibliotheek te Leiden mag zich in eene belangrijke aanwinst verheugen. De kostbare verzameling handschriften van den beroemden philoloog L. C. Valckenaer is, ingevolge den wensch van wijlen den heer mr. L. C.

Luzac, tot wien die schat, gelijk bekend is, gekomen was, aan genoemde inrigting afgestaan en thans aldaar aanwezig.

Dezer dagen is door een arbeider te Noordwolde (bij Leeuwarden) in de veenderij van den heer K. A. Mulder, bijna 2 el onder den beganen grond gevonden het bovengedeelte van den kop eens diers, tot de voorwereldlijke behoorende. Het is die van een reuzenhert en behoort tot het tijdvak, dat men gewoon is het anti-diluviaansche te noemen. Het gewei is vrij goed geconserveerd en komt geheel overeen met dat vóór eenige jaren in een veen in Ierland gevonden, waarvan men eene afbeelding vindt, in het derde deel van de Aardbol van Zimmerman. Het voorwerp is aangekocht door den heer A. F. Eilerts de Haan, predikant te Noordwolde en, naar men hoopt, bestemd voor het kabinet van friesche oudheden of althans voor een onzer vaderlandsche museae.

Benoemingen en besluiten.

RIDDERORDEN. Vergund aan den heer F. C. Zillesen, president van het Koninklijk zoölogisch genootschap Natura artis magistra te Amsterdam, het dragen der ridderorde van St. Michael 2e klasse van Beijeren; aan den heer J. Smith vice-consul van Spanje te Rotterdam, der ridderorde van Isabella la catolica van Spanje.

MARINE. Op verzoek eervol ontslag verleend, onder dankbetuiging, aan den luitenant ter zee 1e klasse H. P. van Boneval Faure als lid van den raad van tucht te Amsterdam, en in zijne plaats benoemd de luitenant ter zee 1e klasse H. B. Kip, adjudant van den directeur en kommandant der marine aldaar.

VISSCHERIJEN. Benoemd tot lid van het bestuur der visscherijen op de Schelde en Zeeuwsche stroomen voor het ressort van Schouwen en Duiveland, de heer H. A. van Ysselsteijn Az., koopman te Zierikzee. Herbenoemd als leden van het collegie voor de zeevisscherijen de heeren J. de Koningh Cz. te Enkhuizen en S. Hingst te Harlingen, doch op verzoek eervol ontslag verleend onder dankbetuiging aan den heer C. J. Baars, en in zijne plaats benoemd de heer H. A. van Ysselsteijn Jr., te Zierikzee.

AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN. De koning heeft bekrachtigd de volgende door de beide afdeelingen der Koninklijke akademie van wetenschappen gedane verkiezingen: door de natuurkundige afdeeling van de heeren G. Simons tot voorzitter, C. J. Matthes tot ondervoorzitter, P. J. Maier en D. W. Rost van Tonningen tot correspondenten, en H. W. Dove en H. R. Goeppert tot buitenlandsche leden; en door de letterkundige afdeeling van de heeren J. de Wal tot voorzitter, W. Moll tot ondervoorzitter, G. Acker Stratingh, S. Vissering en L. A. te Winkel tot gewone leden, B. F. Matthes tot correspondent en graaf G. Conestabile tot buitenlandsch lid.

Kerk- en schoolnieuws.

* Tot afgevaardigden der provincie Zeeland ter algemeene vergadering van het nederlandsch onderwijzersgenootschap, welke den 10, 11 en 12 julij e. k. te Utrecht zal gehouden worden, zijn benoemd de heeren K. van den Handel, hoofdonderwijzer te Oud-Vossemeer en J. Reijers J.Cz., hoofdonderwijzer te IJzendijke; tot plaatsvervanger J. van den Bosch, hoofdonderwijzer te Tholen.

— Dingsdag werd de zitting van de vergadering der inspecteurs van het lager onderwijs, welke den 15 mei begonnen is, gesloten. De werkzaamheden waren vele; inzonderheid heeft men zich bezig gehouden met de inrigting en werking van de op te rigten kweekscholen voor onderwijzers, welke, naar men hoopt, in het volgende jaar geopend zullen kunnen worden.

Marine en leger.

* Uit Vlissingen meldt men ons heden:

Het te water laten van het stoomfregat Adolf hertog van Nassau is naar ik verneem stellig bepaald op den 8 junij a. s. Reeds worden de daarvoor noodige toebereidselen gemaakt en zijn een aantal vaartuigen naar de voorhaven verhaald, ten einde genoegzame ruimte beschikbaar te hebben.

— Wij vernemen dat het eskader bestaande uit Zr. Ms. fregat met stoomvermogen Zeeland, kommandant de kapitein ter zee G. Fabius, schroefstoomschepen Djambi, kapitein-luitenant ter zee M. H. Jansen, Vesuvius, luitenant ter zee 1e klasse J. O. H. Arntzenius en Apeldoorn, luitenant ter zee 1e klasse J. A. H. Hugenholtz, tegen het begin van julij zal moeten gereed zijn om naar Curaçao te stevenen.

Verkoopingen en aanbestedingen.

* Den 29 dezer had de publieke aanbesteding aan 's rijks werf te Vlissingen plaats, van: 1. het doen van eenige vernieuwingen en reparatien aan de magazijnen no. 1 en 2, het takelmagazijn, kantoren van uitrusting, de victualieloods en het hek enz. van het drooge dok met leverantie der materialen, uitgezonderd het eikenhout; 2. het verwerken van ongeveer 50 kub. ellen eikenhout tot reparatie en gedeeltelijke vernieuwing van de wormkist in de marine-dokhaven aldaar. Daarvan is aannemer geworden de heer A. Willemse te Oost-Souburg, het 1ste perceel voor f 1311,40 en het 2de perceel voor f 14,62 per kub. el.

Thermometerstand.

29 mei.	's av. 11 u. 56 gr.		
30 „	's morg. 7 u. 67 „	's midd. 1 u. 64 gr.	's av. 11 u. 54 gr
31 „	's morg. 7 u. 56 „	's midd. 1 u. 66 gr.	

HET ZESDE ZEEUWSCH MUZIEKFEEST

te Middelburg, op 6 en 7 junij 1861.

V.

PSALM XCV, VAN F. MENDELSSOHN BARTHOLDY.

ELIA OP HOREB, VAN F. COENEN.

Weinig groote componisten hadden het geluk reeds bij hun leven zoo begrepen en geëerd te worden als Felix Mendelssohn Bartholdy. Reeds bij zijne geboorte in Hamburg op den 3 februarij 1809 zou men hem aan de wieg een gelukkig lot hebben kunnen voorspellen. De roem van zijnen grootvader, den philosoof Moses Mendelssohn, de rijkdom van zijnen vader, den hoogst beschaafden en kunstlievenden bankier Abraham Mendelssohn, en de liefde zijner moeder, eene geborene Bartholdy, gaven daartoe aanleiding. De zorgvuldigste opvoeding was zijn deel. De beste meesters in Berlijn (zijne ouders hadden zich daar met der woon gevestigd) gaven hem het eerste muziek-onderrigt, zoodat hij op achtjarigen leeftijd reeds met bewonderenswaardige vaardigheid piano speelde. Zijn compositietalent ontwikkelde zich ook reeds zóó vroeg, dat op den 7 februarij 1827 de vierde opera van den verbazingwekkenden jongeling in eene kring van kunstenaars en vrienden werd opgevoerd. Door het onderwijs van I. Moscheles tot een der voortreffelijkste pianisten van zijnen tijd gevormd, door het vriendschappelijk verkeer met Goethe en andere groote mannen aangemoedigd en tot een der beschaafdste mannen ontwikkeld, was Mendelssohn weldra de roem van zijn vaderland, de lieveling in den vreemde. Wat hij op zijne korte loopbaan (de dood maaide hem op den 4 november 1847 reeds weg) als voortreffelijk dirigent, als uitstekend klavierspeler heeft verrigt, ligt gewis nog in veler geheugen. Wat hij gedaan heeft om de werken van oudere meesters, van J. S. Bach en anderen, aan de vergetelheid te ontrukken, de geschiedenis heeft dit met gulden letteren aangeschreven. Overtollig ware het zeker over Mendelssohn den componist hier nog uit te wijden, daar zijne werken in de geheele beschaafde wereld bekend zijn. Een paar woorden echter over zijnen 95en psalm zal sommigen lezers aangenaam kunnen zijn.

Mendelssohn heeft den tekst van dezen psalm geheel vrij behandeld, wat de opvolging der verzen betreft. Zoo begint eene tenorstem met het zesde vers: „Komt, laat ons aanbidden en knielen voor den Heer." Vroom en innig klinkt deze zang, door het koor herhaald en verder uitgesponnen. Eene sopraanstem zingt in het no. 2 de aanvangswoorden van den psalm: „Komt laat ons den Heere vrolijk zingen." Op juichenden toon herhaalt het koor deze woorden, brengt in klimmende kracht en in voortdurenden jubel de twee eerste verzen ten einde, tot dat, in kanonische wijze door breede akkoorden van het orchest begeleid, de vrouwen- en mannenstemmen in twee groepen verdeeld, met het derde vers, „want de Heer is een groot God; ja een groot koning boven alle goden", dit schoone nommer besluiten. Twee sopraanstemmen zingen daarop het vierde en weêr het gedeelte van het zesde vers: „Komt, laat ons aanbidden." Innig en vroom van opvatting is dit duet, en door de gemakkelijke behandeling en uitnemende stemvoering van hoogst liefelijke werking. In het koor no. 4 behandelt Mendelssohn het 5e vers als fugato. Zeer dankbaar is deze koormelodie; de voortdurende akkoorden-begeleiding in achtste noten kan evenwel eenige monotonie ten gevolge hebben. Weldra herneemt de solo-tenor, in afwisseling met het koor, het motief van no. 1 „Komt laat ons aanbidden" in Es-dur en sluit in dezen toonaard.

Door de herhaling van deze aanvangsmelodie, verkrijgt dit gedeelte van dezen psalm eene afronding, die het no. 5 zoo al niet overbodig maakt, dan toch geheel op zich zelf doet staan. Men zou echter door de weglating een schoon muziekstuk gemist hebben, waarin vooral de beheersching der zeer hebreische, ondankbare stof moet geroemd worden.

Deze laatste eigenschap, deze meesterschap over stof en vorm, die men bij alle werken van den grooten zanger van den Paulus en den Elias terug vindt, is ook het kenmerk van dezen 95sten psalm, al kan men die niet tot zijne genialste scheppingen rekenen.

Wanneer ik nu nog eenige oogenblikken de aandacht inroep voor het laatste nommer van het programma, dan hoop ik dat de geëerde lezers en lezeressen beleefder zullen handelen dan zoo menige concertbezoeker, die het laatste nommer (vooral wanneer het een ensemblestuk is) gebruikt, om den aftogt te blazen. Ware ik niet volkomen overtuigd dat deze onhebbelijkheid in Zeeland niet bestaat, ik zou welligt trachten door deze of gene kunstgreep de aandacht weder op te frisschen, maar vooral zou ik bij het feestcomité met alle kracht er op aandringen

ELIA OP HOREB,

Gedicht van Beets,

Muziek van Frans Coenen,

niet aan het eind van het feest te maken. Als van zelf op dit terrein gekomen, geven wij het comité toch ernstig in overweging, om verschillende redenen, ook van aesthetischen aard, het programma van den tweeden dag in zoo verre te wijzigen, dat eerst het tweede deel met zijnen geestelijken inhoud en dan het eerste deel, dat toch van vrolijken, beweegelijken aard is, worde uitgevoerd. Als een dankbaar slotnommer prijst zich toch de Aria met koor van Beethoven genoegzaam aan. De slotcadence, waarvan in het vorige artikel sprake was, voorgedragen door de voortreffelijke mevrouw Offermans-van Hove, zou toch zelfs ieder ander publiek geboeid houden. Alvorens tot den Elia op Horeb terug te keeren, volge hier eerst, en waarlijk niet alleen om getrouw te blijven aan ons gevolgd principe, eene korte levensschets van onzen landgenoot Frans Coenen.

Deze toonkunstenaar, den 26 december 1826 te Rotterdam geboren, ving zijne eerste muziekale studien aan onder leiding van zijnen vader, die hem piano en viool onderwees. In de compositie genoot hij de leiding van den heer Kupsch, den zelfden waaraan Robert Schumann de kennismaking met de eerste gronden der harmonie dankte. Van 1839 zette hij gedurende twee jaren in Stuttgart bij Molique zijne studien voort, en genoot later van Vieuxtemps onderrigt. Van 1843 tot het einde van 1848 leefde hij in Rotterdam, met uitzondering van kleine kunstreizen, in Duitschland en in Engeland gemaakt. In het laatst van dit tijdvak directeur der zangvereeniging van de Maatschappij tot bevordering der toonkunst, in Rotterdam, verliet hij deze zijne vaderstad in het eind van 1848, vertrok naar New-York, en maakte van daar met den pianist Henri Herz kunstreizen door de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en Mexico. In 1851 slechts voor korten tijd in het vaderland teruggekeerd, ondernam hij in dat zelfde jaar eene reize met Ernst Lubeck, bezocht achtereenvolgens de voornaamste eilanden der Antilles, Suriname, Demerary, de grootste steden der republieken Venezuela, Columbia, Chili, Peru, Bolivia, en voor de tweede maal Mexico. Na menigen triomf met den voortreffelijken kunstbroeder en pianist gevierd te hebben, na menige onderscheiding genoten te hebben, keerde hij in mei van het jaar 1854 in het vaderland terug en vestigde zich in 1855 te Amsterdam. Werd Frans Coenen in den vreemde als uitstekend viool-virtuoos met lauweren gekroond, ook in Nederland werden zijne verdiensten als componist weldra gewaardeerd. Verscheidene zijner werken werden door de Maatschappij tot bevordering der toonkunst, en daaronder ook de Elia op Horeb, eervol vermeld; anderen en daaronder onlangs de Albregt Beiling bekroond. In 1856 door de koningin van Spanje tot ridder der orde van Karel III benoemd, schonk onze koning hem in 1859 het ordelint der Eikenkroon.

In 1860 benoemde de Maatschappij tot bevordering der toonkunst Frans Coenen tot haar lid van verdienste.

Over den in 1856 door de Maatschappij tot bevordering der toonkunst eervol vermelden en op het arnhemsche muziekfeest in het vorige jaar uitgevoerden Elia op Horeb voor koor, solo en orchest is, vooral na laatstgenoemde uitvoering, veel geschreven. Bezadigde critici hebben het werk als een zeer verdienstelijken arbeid geprezen, terwijl anderen er onbarmhartig den staf over hebben gebroken, en zelfs de uitvoering op dat feest gewraakt, omdat het niet een geniaal meesterwerk van den eersten rang was. Het standpunt dat laatstgenoemde beoordeelaren gekozen hadden, was blijkbaar valsch, daar de afdeeling Arnhem, door de werken van van Eyken en Coenen op het programma te plaatsen, alleen heeft willen wijzen op hetgeen de maatschappij ook op dit gebied verrigt had. De bijval welke den Elia op Horeb, door eene zeer goede uitvoering gesteund, op dat feest te beurt viel, was intusschen zeer groot, en hoewel het vox populi, vox Dei, ook niet altijd onze zinspreuk is, zoo is dit toch stellig voor het middelburger comité krachtige drijfveer genoeg geweest, om deze nederlandsche compositie ook op zijn programma te plaatsen.

Hoe moeijelijk en dikwijls ondankbaar het ook is, over het werk van eenen kunstbroeder en kunstvriend het oordeel uit te spreken, zoo reken ik het toch, om bovengenoemde incidenten, van mijnen pligt hier niet te aarzelen, overtuigd dat de waarheid zelf den geëerden componist aangenaam zal zijn.

Nicolaas Beets, de gevierde schrijver van de Camera obscura, de beroemde dichter, heeft ons, naar aanleiding van het 1ste Boek der Koningen, het 19de hoofdstuk, den profeet Elia voorgesteld, in de woestijn vlugtende voor de bedreigingen van Izébel.

Het gedicht vangt aan met eenen lofzang, die nagenoeg op de zelfde wijze aan het slot terugkeert. Afgezien van de meerdere of mindere waarde van dit vers, is het zoo weinig geschikt om de hoofdstemming van het gedicht voor te bereiden, dat het onwillekeurig aan eene lijst doet denken, die om eene geheel andere schilderij behoort, of aan den gevel van eene kerk, die toevallig voor eene concertzaal geplaatst is.

De componist heeft in een flink koor dit vers goed opgevat en behandeld, en hoewel het niet geheel van eenige stijfheid is vrij te pleiten, zoo maakt dit no. 1 met zijne breede harmonien toch een goeden indruk.

In een recit. voor eene altstem worden wij in de woestijn verplaatst, waar Elia zijne wanhoop zal lucht geven. Schoon is deze poëzij, en hoewel de componist krachtiger had kunnen schilderen, zoo is de zangpartij zeer goed gedeclameerd en dus met effect voor te dragen.

In no. 3 bidt Elia dat zijne ziel moge sterven: „Het is genoeg! neem nu, Heere, mijne ziel: ik ben niet beter dan mijne vaderen, enz." Dat de krachtige dictie van deze eenvoudige bijbelwoorden door de versificatie zeer veel verloren heeft, moet ieder in het oog springen.

De componist is er in geslaagd van deze verzen een zeer aangenaam muziekstuk voor eene barytonstem te maken.

In hoe verre veel te week voor een profeet, in zijn harig opperkleed, die van het tweede vers af, door de gedachte aan de goddeloosheid van zijn volk en hunne ondankbaarheid jegens Gods gezanten in heiligen toorn ontsteekt, wil ik niet beslissen.

De engel des Heeren sprak: „Sta op Elia en treed op dezen berg voor het aangezigt des Heeren." Door de poëtische omschrijving hebben deze woorden alweêr niet gewonnen. Eene altstem geeft ze in het recit. no. 4 getrouw weêr.

Nu komt het uitvoerigste nommer van de partituur: „En ziet, de Heere ging voorbij; en een groote sterke wind, die de bergen scheurde en de steenrotsen brak, voor den Heer heen;" deze en volgende woorden van den bijbeltekst zijn door den dichter zeer schoon, in krachtige verzen weêrgegeven. „En na het vuur kwam er het suizen van een zachte stilte." Deze in ons gedicht tot vier regels uitgesponnen gedachte, heeft daardoor veel van het beteekenisvolle der stemming verloren.

Met dit koornommer heeft Coenen een zeer gelukkigen greep gedaan. Alle directe natuurschildering vermijdende, is het hem evenwel gelukt den tekst volkomen te illustreren. Zeer spannend is de aanvang op den dominant van B-mol, de hoofdtoonaard. De in de diepte zich bewegende bassen wijzen op iets buitengewoons. Pianissimo treedt het koor in met het „Hoor!" herhaalt dit vijfmaal met steeds kortere tusschenpoozen, terwijl het immer stijgende orchest bij de woorden „de stormwind verheft zich" zijn volle kracht doet vernemen en met het koor wedijvert om dit tafereel in treffelijke kleur te schilderen. Aan het einde der drie eerste regels komen koor en orchest ten toppunt van kracht. Als een bruisende stormwind beweegt zich de instrumentaal-massa tot aan de woorden door het koor unisono gezongen: „Dat is God!" In breede akkoorden vermindert het orchest nu in kracht om pianissimo op Ges-dur te blijven staan, waarop na korte pause het koor zonder begeleiding met de woorden, „De Heer

was in den stormwind niet," deze eerste strophe in B-mol besluit. Door eene enharmonische verwisseling vangt het orchest op den dominant van H-mol aan, waarop de tweede strophe muziekaal volkomen gelijk aan de eerste is, door de voorafgegane modulatie natuurlijk eenen halven toon hooger. De derde strophe is evenzeer weer eenen halven toon hooger, dus in C-mol. De climax die bij deze handelwijze, door de steeds hoogere ligging van stemmen en instrumenten verkregen is, wordt echter voor een deel verminderd door de zelfde verschijning die men waarneemt, wanneer men drie maal het zelfde zegt, al is het ook nog zoo schoon. Zeer gelukkig zijn de vier laatste regels van dit koor behandeld in een andante sostenuto. Het weeke B-dur, de zacht zich bewegende houten blaasinstrumenten, alles duidt op de zachte stilte en maalt die treffend.

Dit in zoo vele opzigten schoone nommer heeft mij zoo ver gevoerd, dat het volgende kort moet worden zamen gevat.

In no. 6 kondigt een engel de verschijning van den Heer aan, die aan Elia beveelt tot zijn volk terug te keeren. Is de alt-solo zeer beteekenisvol door de herinnering aan vroegere motieven in het orchest, zoo is het koor recitatief: „Keer weder tot mijn volk," ook door de gelukkige orchestbegeleiding van schoone werking.

Een kort tusschenspel, waarin het „de zachte stilte" malende toonfiguur zeer zinrijk terugkeert, voert tot no. 7, quartet in G-dur.

Dit muziekstuk is het glanspunt van het geheele werk. Goed van opvatting, schoon van bouw, kan men het waardig aan vele welklinkende muziekstukken ter zijde stellen, die Mendelssohn in zoo vele zijner groote werken geleverd heeft.

In het slotkoor verliest de dichter geheel de oud-testamentische kracht, die in het no. 5 zoo te roemen valt. De componist heeft echter in het andante maestoso voor achtstemmig koor, en in het slot-fuga getoond dat hij grootere en strengere vormen goed weet te behandelen.

Uit deze beschouwing zal het den lezer blijken, dat de Elia op Horeb een verdienstelijk werk is, dat luide spreekt voor het talent van den componist. Kan men de behandeling van de stof door den dichter niet overal prijzen en blijkt het uit eene vergelijking met Mendelssohn's Elias, waar het zelfde tooneel in voorkomt, dat de bijbeltaal, in een poëtisch keurslijf gesnoerd, aan met water vermengden wijn gelijk is, zoo is het zeker geene geringe verdienste van den componist dat hij muziekale herinneringen aan dat veel geprezen werk gelukkig heeft weten te vermijden.

En hiermede heb ik een groot deel der mij opgedragene taak afgedaan. Mogten mijne beschouwingen iets bijdragen ter verduidelijking, ter meerdere waardering der op het zesde zeeuwsch muziekfeest uit te voeren stukken, dan zou ik den tijd daaraan besteed, niet verloren achten.

RICHARD HOL.

Buitenlandsche tijdingen.

Amerika.

Berigten uit New-York van den 18 dezer, bij Reuters agentschap te Londen ontvangen, melden onder anderen, dat de wetgevende vergadering van Massachusetts drie millioen dollars voor bestrijding van oorlogskosten toegestaan en den gouverneur gemagtigd heeft om nog zeven millioen te leenen. De banken te Boston hadden aangeboden om vijf millioen van de nieuwe leening der vereenigde staten voor hare rekening te nemen. De gouverneur van Maryland had troepen aangevraagd om het bondsgouvernement te ondersteunen. De separatisten hadden het fort Munroe aangetast maar waren teruggeslagen. Men verwachtte alsnu eenen aanval op groote schaal, waarbij de president Davis in persoon de troepen zou aanvoeren. De conventie van Kentucky had een besluit genomen tot handhaving der neutraliteit.

Engeland.

Londen 28 mei. In de zitting van het lagerhuis heeft lord John Russell de met de vereenigde staten gevoerde correspondentie over de afscheiding der zuidelijke gewesten overgelegd. De blokkade van elke haven zal, gelijk daaruit blijkt, door den amerikaanschen bevelhebber ter algemeene kennis gebragt worden; en Engeland zal die blokkade moeten erkennen, wanneer zij overeenkomstig de internationale wetten ingesteld is.

— Te Chatham is dezer dagen het adviesjagt of tender van de Wellesley van eene nieuwe koperen huid voorzien en verder voor de dienst hersteld. Volgens de aanteekeningen bij de marine te Chatham is dit vaartuig nagenoeg 200 jaren oud, en dank zij de goede houtsoort en constructie, nog volkomen bruikbaar voor zijne bestemming.

— In het lagerhuis wordt het tot stand komen der staatsbegrooting door de conservative oppositie nog steeds tegengehouden, in de hoop, naar het schijnt, dat er berigt uit het buitenland zal komen van eene of andere gebeurtenis waardoor de financiele berekeningen der regering omver geworpen worden. In de zitting van maandag is weder gehandeld over de vereeniging van de onderscheiden deelen der begrooting in ééne wet. Een lid van de tory-partij, de heer Newdegate, stelde voor, die vereeniging af te keuren als de strekking hebbende om op het stuk der belastingen de magt des gouvernements te vergrooten, die van het huis der gemeenten te beperken en die van het huis der Lords te vernietigen. Dit voorstel is met 195 tegen 34 stemmen verworpen. Daarop is het besluit tot afschaffing van den papier-accijns door verscheiden sprekers wederom met de reeds meermalen aangevoerde gronden bestreden. De behandeling van dit punt is nog niet afgeloopen.

— Prins Ludwig van Hessen, de verloofde van prinses Alice, is sedert den 25sten door de mazelen aangetast. De ziekte heeft echter hoegenaamd geen ernstig karakter en neemt haren gewonen loop.

— De grootste afstand, die door den Great Eastern, op zijne jongste reis naar Amerika, in 24 uren werd afgelegd, bedroeg 348 mijlen, zijnde 14¼ zeemijl per uur, niettegenstaande de wind tegen was, en het vaartuig weinig of geen gebruik van zijne zeilen kon maken. Gedurende de geheele reis heeft het schip slechts met half-stoom gevaren. De hoeveelheid verbruikte kolen bedroeg van 159 tot 295 ton per dag. De geheele afstand (3093 mijlen) werd in 10 dagen afgelegd.

Duitschland.

Weenen 27 mei. De opperbevelhebber van het in Hongarye liggende leger, vorst Liechtenstein, heeft, gedurende zijn verblijf in deze hoofdstad, onderscheidene conferentien met den keizer en met de ministers gehouden. De generaal zou verklaard hebben, dat de onder zijne bevelen staande krijgsmagt voldoende was, om de rust in het koningrijk, onder alle omstandigheden, te bewaren.

De vestingen in Hongarye worden sterk geaproviandeerd en in sommige, als in Komorn en Peterward in, het garnizoen aanzienlijk vermeerderd. Het aan de turksche grenzen staande observatie-korps heeft in den jongsten tijd eene vermeerdering van twee regementen infanterie en zes batterijen ontvangen.

— In de laatste dagen is er weder meer sprake van, dat de weener rijksraad direct met den pesther landdag, over de regeling der staatsregterlijke betrekkingen tusschen Oostenrijk en Hongarye zal onderhandelen, terwijl beide staatsligchamen afgevaardigden uit hun midden zouden kiezen, die in deze hoofdstad zouden bijeên komen. Tot dus verre echter schijnt de meerderheid der regering nog niet genegen tot eene dergelijke concessie te besluiten. De omstandigheden kunnen echter grooter invloed op die meerderheid uitoefenen. Voor het tegenwoordige is er geene andere oplossing der kwestie denkbaar. De hongaren zijn te lang in hunne regten gekrenkt, om op toenadering hunnerzijds te kunnen rekenen.

Berlijn 28 mei. Bij gelegenheid der beraadslagingen, heden in de tweede kamer gehouden over de reorganisatie der armee, heeft de minister van financien o. a. gezegd, dat het boven allen twijfel was verheven, dat 's lands vertegenwoordiging het regt heeft om te beraadslagen over het toestaan der noodige gelden voor het ministerie van oorlog, met het doel om in tijd van vrede het leger op den gewenschten voet te brengen of te houden; in geval van oorlog echter, komt de beslissing omtrent dit punt aan den koning toe als opperbevelhebber des legers, zonder daartoe de toestemming van 's lands vertegenwoordigers te behoeven; het eenig rigtsnoer, daarbij door den koning in het oog te houden, is de grondwet van den staat.

Tot opheldering van deze verklaring diene het volgende. Er waren verschillende amendementen, in voor het gouvernement vijandigen zin voorgesteld op het budget van oorlog. Bij die gelegenheid werd door een afgevaardigde de vreemde leer verkondigd dat, in geval van verwerping van dat budget, de uitvoerende magt bevoegd en verpligt was, om den wederstand der afgevaardigden te overwinnen, des noods door een coup d'état. In antwoord op die bewering nu, heeft de minister van financien verklaard dat men de oplossing niet buiten maar in de constitutie moest zoeken.

— Te Potsdam heeft er een duel plaats gehad tusschen den generaal von Manteuffel, chef van het militaire kabinet des keizers en den heer Twesten, raadsheer in het geregtshof, welke laatste den generaal in eene door hem uitgegevene brochure gecritiseerd had. De regterhand van den raadsheer werd door een kogel doorboord.

— Van de grenzen van Polen wordt gemeld dat maandag en dingsdag te Warschau ongeregeldheden hadden plaats gehad tusschen de burgerij en de policie, voor de kerk der Karmelieten, ten gevolge eener bekendmaking opzigtens de in de kerken te zingen liederen. De gendarmes herstelden de rust spoedig. Er is eene publicatie van den waarnemenden gouverneur aangeplakt, waarbij de ingezetenen tot de orde vermaand of met harde maatregelen bedreigd worden.

Frankrijk.

Parijs 27 mei. Men verzekert, dat het gouvernement hoogst gewigtige berigten van den heer de Gramont heeft ontvangen en wel nopens eene zamenzwering tegen het leven van den keizer, waarvan de hoofdzetel te Rome is. Deze mededeeling van den gezant is zeer kort, waarvan de oorzaak moet worden gezocht in het slot der dépêche, dat naar de verzekering van bevoegde personen aldus luidt: „Ik verwacht nadere en meer bepaalde bijzonderheden, die mij tot heden nog ontbreken. Ik wil echter niet ontveinzen, dat hier eene partij van opgewonden lieden bestaat, die het best met hen kunnen worden vergeleken, die den moordenaar Orsini naar Parijs zonden. Deze beschouwden den keizer als de hinderpaal voor de italiaansche eenheid, gene zien in Napoleon III de oorzaak der rampen, waardoor de heilige vader in den laatsten tijd is getroffen." Het zal nader moeten blijken in hoeverre deze mededeeling wordt bevestigd. Het mag echter niet onopgemerkt blijven, dat ook bijzondere brieven van geloofwaardige personen daarvan gewagen en dat deze dit in verband brengen met de jongste onlusten te Milaan, waarbij verscheiden geestelijken en vermomde oostenrijkers een zeer belangrijke rol hebben gespeeld.

— In de commissie van het wetgevend ligchaam voor de staatsbegrooting des volgenden jaars zijn groote bezwaren geopperd, zoowel omtrent den werkkring van den raad van state, waardoor de handelingen van die commissie worden verlamd, als wegens de nog steeds toenemende uitgaven. Die tegenstand werd zelfs vermeerderd in plaats van verminderd, nadat de minister zonder portefeuille Magne niet alleen mondeling, maar ook schriftelijk op verschillende vragen der commissie had geantwoord. Vooral betrof dit de hoofdstukken die op de verdediging des lands betrekking hebben, vermits de daartoe betrekkelijke cijfers geheel verkeerd in het wetsontwerp werden opgeheven en de regering 68,000 man, 10,000 paarden en 99 vaartuigen meer bleek te bezitten dan het budget vermeldt. Eenige leden der commissie verlangden daarop dat de heer de Busson van een en ander in het rapport melding zou mogen maken. Dit werd door de commissarissen der regering, de generaal Allard en de heeren Petiet en Darican bestreden, bij welk gevoelen de meerderheid der commissie zich aansloot. Men begrijpt echter, dat die bijzonderheden desniettegenstaande waarschijnlijk bij de behandeling van het ontwerp in het wetgevend ligchaam ter sprake gebragt zullen worden.

— Men verzekert dat het eindelijk tot eene schikking zou gekomen zijn met betrekking tot de aangelegenheden van Syrië. De porte moet namelijk het voorstel van Frankrijk hebben aangenomen om een inlandsch vorst het bestuur over de bergstreken op te dragen. Nu blijft alzoo de vraag wie de verkozene zal zijn, en zal er eene keus moeten gedaan worden tusschen de kandidatuur van den emir Medjid of den cheik Khazan.

Voorts zou eene levendige oneenigheid in den boezem der te Konstantinopel gehouden wordende conferentien, alleen betrekking hebben op het voorstel van de fransche regering om twee divans te benoemen, aan welke in overleg met den gouverneur, het beheer van het land zou zijn opgedragen. De engelsche gemagtigde moet zich met bijzondere heftigheid daar tegen verzet hebben, zoo zelfs dat volgens geruchten de fransche gezant de Lavalette zich had verwijderd.

— Een gerucht dat de sultan van Turkye gestorven is, bevestigt zich niet. Wel is hij zeer ernstig ongesteld geweest, maar hij heeft den 22 zijn paleis weder kunnen verlaten; hoewel hij nog niet geheel hersteld is.

Parijs 30 mei. Gisteren is bij het wetgevend ligchaam met 228 tegen 12 stemmen de wet aangenomen, waarbij de veranderlijke schaalregten worden afgeschaft. De hevigheid, waarmede de redenaars der minderheid de nieuwe wetgeving aanvielen, volgens welke de handel in granen geheel vrij zal zijn, deed zulk eene schitterende overwinning niet wachten.

Griekenland.

Te Athene moeten er in den avond van 28 dezer verscheidene arrestatien in het leger en huiszoekingen hebben plaats gehad. Er heerscht sedert eenigen tijd in het kleine grieksche koningrijk eene vrij groote opgewondenheid, ten gevolge van de binnen- en buitenlandsche politiek der regering. Men legt haar te laste dat der bevolking geene vrijheid genoeg wordt gelaten, en dat zij niet tracht haar gebied aan de zijde van Turkye te vergrooten.

Handelsberigten.

Prijzen van effecten.

Amsterdam 31 mei.

Nederland.	Certific. Werkelijke schuld	2½	pct.	63¼
	dito Nationale dito	3	„	—
	dito dito dito	4	„	98¼
	Aand. Handelmaatschappij	4½	„	135⅜
Rusland.	Oblig. 1798/1816	5	„	103
	Certific. Hope & co.	4	„	76¾
	dito dito 1855, 6de serie .	5	„	95⅝
	dito	6	„	—
	Aand. spoorweg			192¾
	Leening 1860	4½	„	89¼
Polen.	Schatkistobligatien	4	„	76⅛
Spanje.	Obligatien	1¾	„	43¼
	dito binnenlandsch	3	„	48⅞
	Certific. coupons bewijzen			—
	Crediet instelling			—
Oostenrijk.	Obligatien Weener metalliek . . .	5	„	47⅜
	dito amsterdamsche	5	„	70
	dito nationale	5	„	54¾
	dito 1847/1852	2½	„	—
	Bank actien	3	„	668
Belgie.	Certificaten bij Rothschild	2½	„	53¼
Portugal.	Obligatien	3	„	47
	dito nieuwe	3	„	46½
Grenada.	dito			15¾
Venezuela.	dito	2½	„	—
Illinois.	dito	7	„	88½
Mexico.	dito	3	„	21 1/16

Londen, 30 mei, ten 12 ure. Consols 91⅜.
Weenen, 29 mei. (slotprijzen) Metalliek 5 pct. 68,70.
Parijs, 30 mei. (slotpr.) 4½ pct. compt. —,— 3 pct. 69,30

De voorraad van Banca tin op ontvang-cedullen, voor de Nederlandsche handelmaatschappij, was den 31 mei:

	1860.		1861.	
te Amsterdam . . . . . / „ Rotterdam . . . . . / „ Middelburg.	26,640 blokk.		27,716 blokk.	
Afgeleverd in mei	6,515	„	4,550	„
Nieuwe voorraad 31 mei	148,647	„	147,385	„

Graanmarkten.

Amsterdam 31 mei.

Tarwe en gerst onveranderd.

Raapolie op zes weken f 40¼. Lijnolie op zes weken f 32¾.

Oostburg 29 mei.

De aanvoer van granen was heden niet ruim en er bestond goede vraag voor de meeste artikelen. De hooge vraagprijzen waren echter oorzaak dat veel onverkocht bleef. Er werd betaald voor tarwe f 11,25 f 11, f 10,75 f 10,50 à f 9,50. Rogge f 6,50 à f 6,90. Wintergerst f 6 f 6,50, f 6,75 en f 7. Zomer dito f 6 à f 6,25. Haver f 3 à f 4. Paardeboonen f 6,75 à f 7,50.

— Middelburg 30 mei.

De aanvoer van tarwe uit onze naburige eilanden blijft bij voortduring klein, en ofschoon er uit Walcheren meer tarwe geveild werd, zoo kon men echter niet dan met moeite aan ruim vorigen weekprijs koopen. Men betaalde voor de beste

zeeuwsche tarwe f 11,25, enkel f 11,50, mindere f 10,50 à f 10; puike walchersche tarwe f 11,75 à f 11,25; laat beurs werd echter nog voor een enkel monster f 12 betaald. Puike zeeuwsche rogge f 7,30 à f 7 de mud. Wintergerst niet ter veil aan f 6.50 zonder er koopers voor geweest zijn; puike zomergerst is f 6.30 de mud betaald. In erwten noch boonen ging iets om. Koolzaad niet ter veil. Raap- en patentolie zonder prijsverandering. Lijnolie hooger, men noteert die f 35½ per vat op 6/w., contant f 1 lager. Raapkoeken f 80 de 1040 stuks. Lijnkoeken f 12,50 de f 104 stuks.

Gemiddelde marktprijzen.

	per ned. mud.		per ned. mud.
Tarwe oude	f 9,— à f 11,75	Bruineboon.	f —,— à f —,—
Dito nieuwe	- —,— à - —,—	Paardeboonen	- 7,— à - 7,50
Rogge oude	- 7,— à - 7,30	Gr. erwten .	- —,— à - —,—
Gerst wint .	- —,— à - —,—	Witte erwten .	- —,— à - —,—
Dito zom. .	- —,— à - —,—	Kool en raapz.	- —,— à - —,—
Boekweit .	- —,— à - —,—	Aardappelen.	- 3,50 à - 3,75
Haver . . .	- —,— à - —,—		per ned. pond.
Witteboon .	- 8,— à - 10,—	Versche boter	f —,70 à f —,80

Middelprijzen van bakbare tarwe f 11,50 en rogge f 7,25.

Weldadigheid.

Voor den watersnood op Java.

Sedert 24 dezer ontvangen van de gemeente Yerseke: collecte f 10,60; van den heer mr. B. C. Cau, te Zierikzee, van diverse personen f 52,50; van A. een bankbillet, no. 925, groot f 25; van N. N. f 1; van diversen f 4,02 en f 2,50.

Middelburg, 31 mei 1861.

Jhr. W. R. BODDAERT.
DIRK DRONKERS.
W. J. MULLER.
J. M. BOONE.
Jhr. H. VAN REIGERSBERG VERSLUIJS.

Advertentiën.

Bevallen van een' ZOON J. M. T. FELTEN, geliefde Echtgenoot van D. A. v. d. KREKE.

Middelburg, 30 Mei 1861.

Heden overleed, in den ouderdom van vier-en-zeventig jaren, mijne geliefde Echtgenoote CLARA BREMET, met welke ik juist eene halve eeuw verbonden mogt zijn.

Kennisgeving, ook namens mijne Kinderen en Behuwdkinderen.

's Gravenhage, den 30 Mei 1861. M. N. LANSBERG.

Nog treurende over het gemis van onzen waarden Vader, trof ons weder op heden een gevoelig verlies, door het overlijden van onze dierbare Moeder JOHANNA MARIA VINK, in den ouderdom van bijna 83 jaren.

De Kinderen en Behuwdkinderen,
Uit aller naam,
Vlissingen, den 30 Mei 1861. J. J. BORGHSTIJN.

BEKENDMAKING.

De ARRONDISSEMENTS REGTBANK te Middelburg, Provincie Zeeland, maakt bij deze bekend dat de Kamer, welke, overeenkomstig artt. 17 en 18 der wet op de Regterlijke Organisatie, en art. 11 tot en met art. 15 van het Reglement No. 1, vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 11 September 1838 (Staatsblad no. 36), gedurende de Vacantie, aanvangende den eersten Julij en eindigende den laatsten Augustus, belast zal zijn met de afdoening van Burgerlijke en Handelszaken en van Strafzaken, hare gewone teregtzittingen zal houden tweemalen per week, te weten:

Vrijdag	5 Julij,	Zaturdag	6 Julij,
Maandag	8 „	Dingsdag	9 „
Vrijdag	19 „	Zaturdag	20 „
Maandag	22 „	Dingsdag	23 „

voorts

Vrijdag	2 Augustus,	Zaturdag	3 Augustus,
Maandag	5 „	Dingsdag	6 „
Vrijdag	16 „	Zaturdag	17 „
Maandag	19 „	Dingsdag	20 „
Vrijdag	30 „	Zaturdag	31 „

telkens aan te vangen des voormiddags ten tien ure; met bepaling, dat op Vrijdag en Maandag behandeld zullen worden de Strafzaken, en op Zaturdag en Dingsdag de Burgerlijke en Handelszaken.

Zullende de eerste gewone regtsdag voor Burgerlijke en Handelszaken na de Vacantie zijn op Woensdag den 4 September dezes jaars.

Middelburg, den 27 Mei 1861.

In kennisse van mij Griffier,
LANTSHEER, Gr.

NOTARISHUIS.

VERKOOPING op Dingsdag den 4 Junij 1861, ten overstaan van den Notaris Mr. A. F. SIFFLÉ, van

MEUBELAIRE en andere GOEDEREN, bestaande in een fraai Kabinet, Secretaires en Chiffonnières, Linnen-, Kleer- en Boekenkasten, Ronde-, Speel-, Penant- en andere Tafels, Stoelen, Spiegels, Schilderijen, Koper-, Tin-, Verlakt- en IJzerwerk, Vloerkleeden, een Mangel, alsmede eene partij **Bakkersgereedschappen,** waaronder eene Buil, een Trog, eene Werkbank, ijzeren Doofpotten, Platen, Schalen, Flesschen en veel meer andere Goederen. Alles op Maandag te voren voor een ieder te zien.

Zindelijke Goederen kan men bijbrengen.

L. C. HONDIUS,
Ondernemer van Openbare Verkoopingen,
Taxateur en Boedelschikker.

De Notaris D. UYTTENHOOVEN zal op Dingsdag den 11 Junij 1861, des voormiddags ten 10 ure, binnen de Stad **Vlissingen,** op de Scheepstimmerwerf benoorden de Koopmanshaven, in het Pakhuis wijk H no. 85 en in het Pakhuis achter het Huis wijk D no. 24, in het openbaar presenteren te verkoopen:

Eene partij **Houtwaren, Roodhout, Zeildoek, Touwwerk, IJzerwerk, Brandhout, Kurk,** eene **Boot, Kettingen,** een **Draaibank** met toebehooren, **Ramen, Huisdeuren** en wat meer zal worden geveild.

VERKOOPING aan de **BANK VAN LEENING** te **Vlissingen,** op Donderdag den 13 Junij 1861, BEGINNENDE TEN NEGEN URE, van de openstaande **PANDEN** over de maanden Januarij, Februarij en Maart 1860. — Daags te voren, des namiddags van twee tot vier ure, voor een ieder te zien.

NB. Het GOUD en ZILVER, in gemeld tijdvak beleend, moet worden gelost of de beleening vernieuwd, vóór of op Vrijdag den 7, en de overige Goederen vóór of op Dingsdag den 11 Junij 1861.

De Notaris Mr. A. F. SIFFLÉ zal op Woensdag 19 Junij 1861, des avonds ten 7 ure, in het NEDERLANDSCH LOGEMENT in de Abdij te Middelburg, met Regterlijke magtiging, bij opbod en afslag aanbieden te verkoopen,

VIJF HUIZEN EN ERVEN

binnen deze Stad, en in de Grondlasten over 1861 aangeslagen als volgt:

1. **Winkelhuis en Erve** in de Gravenstraat, wijk I no. 266, aangeslagen op ƒ 22,76;
2. **Pakhuis en Erve** in de Gravenstraat, wijk I no. 269, aangeslagen op ƒ 10,59;
3. **Huis en Erve** in de Gravenstraat, wijk I no. 248, aangeslagen op ƒ 10,28;
4. **Huis, Pakhuis en Erve** in de Winterstraat, wijk Q no. 108, aangeslagen op ƒ 6,89;
5. **Huis en Erve** in de Winterstraat, wijk Q no. 109, aangeslagen op ƒ 5,15.

Bovenstaande Huizen, Pakhuizen en Erven zijn daags vóór en op den dag der Verkooping, telkens des morgens van 9 tot des middags 12, en des namiddags van 3 tot 6 ure, voor een ieder te zien; doch, wat het Winkelhuis in de Gravenstraat, I 266, betreft, alleen op vertoon van een Permissiebiljet, te bekomen ten Kantore van bovengenoemden Notaris, bij wien men tevens op de voorwaarden kan worden ingelicht.

UIT DE HAND TE KOOP EEN OVERDEKTE

BOEIJERSCHUIT,

met derzelver **Inventaris,** groot 27 Ton. Te bevragen bij den Havenmeester P. DE VOS, te Middelburg.

HAGELVERZEKERING TIEL.

De Directeur der Nederlandsche Algemeene Verzekerings-Maatschappij adverteert, dat bij wijziging der vroegere bepaling de Assurantie NIET OPHOUDT BIJ SCHADE, maar zonder vernieuwde betaling van Premie tot aan de inzameling van het Gewas blijft doorloopen.

Van DE GELDLEENING onder verband van den **Bijleveld-Polder** zijn uitgeloot vijf Aandeelen, nommers 13, 38, 50, 103, 134, welke van af 1 Julij 1861 worden afgelost ten Kantore van P. DUMON TAK.

De ondergeteekende maakt aan zijne Stadgenooten bekend, dat hij de **BROODBAKKERIJ** op den hoek van de Nieuwstraat en Kade, heeft overgenomen, en van af Maandag voor zijne rekening hoopt voort te zetten. Verzoekt gunst en recommandatie, onder belofte eener prompte en civiele bediening.

Middelburg 1 Junij 1861. C. F. VAN DRIELE.

Gedurende de volgende week, ter gelegenheid van het Muzijkfeest, **TABLE D'HOTE** op de Bovenzaal van de Societeit **St. Joris,** des namiddags ten 4 ure.

Puik beste Witte en Roode **AARDAPPELEN,** bij J. FLIPSE, op de Wal.

Op nieuw ontvangen beste Bloemige GELDERSCHE **AARDAPPELEN,** bij J. FLIPSE, Zusterstraat

---

Eene **Meid** voor Pot en Huiswerk terstond benoodigd. Adres J. C. & W. ALTORFFER.

Een **Boodschapmeisje** beneden de 15 jaren gevraagd. Adres bij den Boekv. HOUPT.

Bij DE GEBROEDERS ABRAHAMS te Middelburg wordt uitgegeven:

ALBUM
VAN
BUITENLANDSCHE LETTERVRUCHTEN.

Het tweede deel van den jaargang 1861, zijnde de afleveringen van 1 april, 1 mei en 1 junij, bevat deze stukken:

Canada en het noordwesten van Amerika. — De Victoriabrug. — Victor Amadeus, de eerste koning van Sardinie. — Aix-les-Bains in Savoye. — De adjudant van Calcutta. — De physische geographie der zee. — De onderzeesche telegraphie. De ontwikkeling van het engelsche parlement. — Zuid-Carolina. — De fransche diplomaten sedert 1848.

De prijs per jaargang (naar verkiezing in 4 driemaandelijksche deelen of 12 maandelijksche afleveringen) is f 6.—

De nieuwste uitgave **MUZIJKWERKEN:** Piano, Piano-Zang, Fluit, Viool, Violoncelle enz., ontvangen bij den Boekv. HOUPT. — Op nieuw voorhanden:

Weber, Concertstück — Jubel-ouverture.
Beethoven, Zesde Symphonie (Pastorale).
Frühlingsbotschaft.
Bertelsmann, Garibaldi. Marche caractéristique.
„ Vittorio Emmanuele. Marche triomphe.

J. J. CEULEN

heeft het voornemen om van het **Muzijkfeest,** door den Heer HENRI PRONK, eene **STEREOSCOPISCHE PHOTOGRAPHIE** te doen vervaardigen, die bij *welslagen* op het einde der Feestweek verkrijgbaar zal zijn.

MUZIJKFEESTEN.

Bij DE JONG ZIJLSTRA verscheen: INTEEKENLIJST op eene **groote en uitvoerig bewerkte PLAAT** (het Kerkgebouw gedurende de uitvoering, van binnen).

Dit **Gedenkblad** van het aanstaande zesde Zeeuwsch Muzijkfeest zal door keurige, onbekrompene uitvoering, uitmunten. — Men teekent in voor ƒ 1,50 bij den Uitgever DE JONG ZIJLSTRA en verdere Boekhandelaren.

UITSPANNING *DE ZWAAN.*

Op Zondag den 2 Junij, 's avonds ten 5½ ure, bij gunstig weder, **HOORNMUZIJK** van het 2de Regement Infanterie, onder directie van den Heer KORN, waarbij zal worden uitgevoerd eene geheel nieuwe Fantaisie uit de Opera D'AROLDO van Verdi, en

BILD DER ROSE } Lied für Trombone
MEIN STERN } solo.

Met toestemming van den Heer Burgemeester zal er op den 8 Junij, te **Vrouwenpolder,** naar DEN RING worden gereden, voor de Liefhebbers van het gansche land.

STOOMBOOTDIENST
TUSSCHEN MIDDELBURG EN ROTTERDAM.
Uren van vertrek in Junij.

VAN MIDDELBURG				VAN ROTTERDAM			
Zaturdag	1	's morg.	6 ure.	Zaturdag	1	's morg.	11,30
Zondag	2	„	7	Zondag	2	's midd.	12 ure.
Maandag	3	„	8	Maandag	3	's morg.	6
Dingsdag	4	„	9	Dingsdag	4	„	6
Woensdag	5	„	9,30	Woensdag	5	„	6
Donderdag	6	„	10	Donderdag	6	„	6
Vrijdag	7	„	11	Vrijdag	7	„	7
Zaturdag	8	„	11,30	Zaturdag	8	„	7
Zondag	9	's midd.	12	Zondag	9	„	7
Maandag	10	„	12,30	Maandag	10	„	10,30
Dingsdag	11	's morg.	6	Dingsdag	11	„	10,30
Donderdag	13	„	6	Woensdag	12	„	10,30
Vrijdag	14	„	6	Vrijdag	14	„	10,30

SNELPERSDRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.

BIJVOEGSEL
VAN DE
MIDDELBURGSCHE COURANT
van zaturdag 1 junij 1861.

Staten generaal.

EERSTE KAMER.

Zitting van woensdag 29 mei.

In deze zitting zijn de beraadslagingen over het ontwerp van wet tot invoering eener nieuwe regterlijke organisatie ten einde gebragt.

De heer *Godefroi* zette zijne gisteren namiddag gestaakte rede tot verdediging van het ontwerp voort, en nam vooraf nog eene aanmerking van den heer Cremers op, die de uitbreiding van de bevoegdheid der kantonregters goed-, doch de afschaffing hunner emolumenten afkeurde. De minister beschouwde daarentegen die afschaffing als eene weldaad voor de justitie, een waarborg voor de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van den regter, en vreesde geenszins dat de kantonregters thans minder ijver zouden aan den dag leggen.

De minister ging thans over tot punt: 5. het stelsel der strafregtspleging. Het door hem aangenomen stelsel was het gevolg van zijne innige overtuiging, dat het thans nog geldende stelsel op eene anomalie berust, gelegen in het gemis van eenvormigheid. De zelfde waarborgen, die voor het onderzoek en de beregting van criminele zaken bestaan, moesten ook gelden voor correctionele zaken. En nam men den waarborg van het appèl aan, dan moest deze gelden voor alle strafzaken. Had men gemeend, dat de minister alle instructie wilde afschaffen dan had men zich vergist; hij wilde dit alleen met de verpligte instructie. Het nu voorgestelde stelsel was ook daarom verkieselijker, omdat de strafregter meer in de nabijheid van de plaats des misdrijfs is, waardoor een dieper indruk zal te weeg gebragt worden. Dat het personeel der regtbanken geene genoegzame waarborgen zou opleveren voor de beregting van zware strafzaken kon de minister niet aannemen, want dan zou het ook niet bekwaam zijn voor de beregting van ligtere strafzaken, die veel moeijelijker konden zijn. In het algemeen echter was de vrees voor mindere bekwaamheid bij de leden der regtbanken zeer overdreven; indien hij, minister, een misdrijf had gepleegd, zou hij wel regtbanken kunnen aanwijzen aan welke hij zich geruster zou durven toevertrouwen dan aan sommige hoven. Dit wetsontwerp was eene eerste schrede tot het wegnemen der anomalie, terwijl men de verdere verbetering van de herziening der wetboeken zou dienen af te wachten.

6. het appèl in strafzaken. Er moest hier geene sprake zijn van theorie, want op dat gebied telt het appèl even warme voor- als tegenstanders. De minister, een vurig voorstander van het appèl, wederlegde den heer van Eysinga, die het eene *phrase à effet* had genoemd, wanneer men zeide dat het hier de eer en het leven der burgers gold. De minister adstrueerde op nieuw met groote kracht, dat het appèl èn in burgerlijke èn in strafzaken berustte op de mogelijkheid eener regterlijke dwaling; zij kwam zeldzaam voor, doch dat zij mogelijk was moest reeds als een voldoende grond beschouwd worden. De afschaffing van het appèl zou de minister een revolutionaire maatregel achten. Wat de kostbaarheid van het appèl betrof, waarop men had gewezen, de minister zou het niet prijs geven, al moest het tonnen gouds kosten. Doch in ieder geval was zulk eene opvatting overdreven, en op grond van statistieke gegevens was het te verwachten dat het getal appèllen niet zoo buitensporig zou vermeerderen. Ook de aanmerking dat de regter door het bestaan van appèl zou vernederd worden, vond bij den minister geen ingang, die integendeel betoogde dat het gemis van appèl den regter vernederde.

Enkele punten van ondergeschikten aard opnemende, bestreed de minister o. a. het bezwaar van den heer Tonckens, dat de uitvallende regterlijke ambtenaren twee-derden van hun tractement als wachtgeld zouden genieten, terwijl de kantonregters slechts schadevergoeding ontvingen voor de afschaffing hunner emolumenten. Het antwoord was, dat deze laatsten in functie bleven, terwijl de eersten tot andere betrekkingen konden worden geroepen.

Met groote welsprekendheid en vuur besloot de minister zijn uitvoerig betoog. Hij wist dat hij niet iedereen overtuigd had, want dit behoorde tot de onmogelijkheden; aan elk stelsel waren bezwaren verbonden, maar, volgens de geschiedenis dezer zaak sedert vele jaren, moest het tegenwoordige bijna als het eenige mogelijke beschouwd worden. Met erkentelijkheid had hij gehoord dat vele leden hem uitnoodigden, om, als de wet verworpen werd, toch niet af te treden; doch mogt hij vragen, zou er in geval van verwerping, geene reden bestaan om aan het welslagen eener nieuwe poging te wanhopen? Van zijne beginselen zou hij althans niet afgaan; om geen prijs ter wereld zou hij van cassatie en appèl afzien. Waar zou men ook, als deze wet verworpen wierd, een steunpunt kunnen vinden voor wijzigingen, die èn in de tweede èn in de eerste kamer de meerderheid konden verwerven? Door eene verwerping dezer wet zou niet alleen eene nieuwe regeling van de regterlijke inrigting, maar de hervorming van ons geheele regtswezen onmogelijk worden gemaakt. Om dit voorstel te verwerpen moesten er alles overwegende redenen bestaan, moest het verderfelijk voor het land en nadeelig voor de justitiabelen zijn. Dat harde oordeel meende de minister dat deze wet niet verdiende, en daarom bleef hij met vertrouwen de beslissing der kamer te gemoet zien.

De heer *Fransen van de Putte* kwam terug op zijne eergisteren voorgedragene bedenkingen, die de minister nog even, — alleen uit gevoel van beleefdheid, gelijk hij zeide, — wederlegde. De heer *Huydecoper van Maarsseveen* verklaarde, dat zijne bedenkingen niet opgeheven waren, maar dat het slot van de rede des ministers hem noopte voor de wet te stemmen.

De beraadslagingen werden daarop gesloten en het wetsontwerp ter invoering der nieuwe regterlijke organisatie met 25 tegen 11 stemmen aangenomen.

Vóór stemden de heeren Beerenbroek, de Villers de Pité, Bosch van Drakestein, van Wessem, van Sasse van Ysselt, van Rijckevorsel, van Andringa de Kempenaer, van Heeckeren van Wassenaer, Michiels van Kessenich, van Nispen van Pannerden, Schimmelpenninck van der Oije, van der Oudermeulen, Rijsterborgh, Loopuyt, de Vos van Steenwijk, van Beeck Vollenhoven, Hartsen, Huijdecoper van Maarsseveen, Sassen, Hartevelt, van Goltstein van Oldenaller, Blankenheym van Meeuwen, 't Hoofd van Benthuizen en van Aylva van Pallandt.

Tegen stemden de heeren van Eysinga, Fransen van de Putte, van der Lek de Clercq, van Swinderen, Cost Jordens, van Roijen, van Weel, Taets van Amerongen, Cremers, Tonckens en Philipse (voorzitter).

Daarna waren, volgens vroeger besluit der kamer, andere ontwerpen aan de orde, als:

I. tot verhooging van hoofdstuk VIII (marine) der staatsbegrooting voor 1861 (regeling der loodsgelden.)

Naar aanleiding van de aanmaning van den heer *van Rijckevorsel* om een eskader naar Amerika te zenden, om, met het oog op de tegenwoordige gebeurtenissen aldaar, onze koopvaardijvloot te beschermen, omdat, waar noord-amerikaansche schepen werden uitgesloten, van de onze meer gebruik werd gemaakt, — antwoordde de heer *Huyssen van Kattendijke*, minister van marine, dat een eskader, bestaande uit de Zeeland, Djambi, Vesuvius en Apeldoorn, gereed was om naar de bedoelde streken der wereld te vertrekken.

Het wetsontwerp werd met algemeene stemmen aangenomen.

II. tot regeling van het gebruik van het koloniaal batig slot voor 1858.

Met betrekking tot de vrachtvermindering der handelmaatschappij en de toelating van in den vreemde gebouwde, doch door nederlanders gekochte schepen, tot de bevrachtingen dier maatschappij, spraken de heeren *Hartsen* en *van der Oudermeulen* in een sterk protectionistischen geest, terwijl ook de heer *van Beeck Vollenhoven* min of meer in dien zin het woord voerde. De heer *Loudon*, minister van kolonien, bepaalde zich in het algemeen tot de opmerking, dat de regering er naar streefde aan de zaken haar natuurlijken loop te laten.

Ook dit ontwerp werd met algemeene stemmen aangenomen.

III. tot definitieve vaststelling van hoofdstuk XI (kolonien) der staatsbegrooting voor 1861.

De heer *van Rijckevorsel* had de toezeggingen, door den minister van kolonien in de tweede kamer gedaan, met genoegen vernomen. Hij keurde den verkoop der gouvernementsproducten in Indie zeer goed, mits de uitvoerregten in Indie niet wierden opgeheven, zoo lang handel en nijverheid, uit den kunstmatigen toestand, waarin zij door vroegere handelingen der regering gebragt zijn, nog niet tot den natuurlijken toestand teruggekeerd zijn, moet het differentiële van de uitvoerregten op Java niet worden opgeheven. De uitvoerregten zouden echter misschien zonder kwade gevolgen eenige reductie kunnen ondergaan. Spreker had met genoegen vernomen, dat de uitgaven, die hier te lande voor Indie gedaan worden, voortaan op de begrooting van het departement van kolonien in het moederland zouden voorkomen; en onder voorwaarde, dat dit reeds op de begrooting voor 1862 zou geschieden, zou hij aan het tegenwoordige ontwerp zijne stem schenken.

De heer *Hartsen* bestreed de nu laatstelijk door de regering geopperde denkbeelden, omtrent het cultuur en het consignatie stelsel. Hij was sterk gekant tegen verdere uitbreiding van den verkoop van producten op Java en had met genoegen de toezegging van beteugeling der drukpers vernomen. Alles wat spreker zeide was in den sterkst gekleurden conservatieven geest.

Wegens het ver gevorderde uur werd de beraadslaging geschorst en de zitting verdaagd tot morgen.

Zitting van donderdag 30 mei.

I. Aan de orde was: de voortzetting der beraadslagingen over het wetsontwerp tot definitieve vaststelling van hoofdstuk XI (koloniën) der staatsbegrooting voor 1861.

De heer *van Andringa de Kempenaer* had met genoegen bemerkt, dat de spanning, ten aanzien der koloniale staatkunde ontstaan, voor meerdere gerustheid had plaats gemaakt. Den verkoop van producten in Indie keurde hij goed, mits geschiedende binnen de door de regering gestelde grens, namelijk tot dekking van het administratief te kort in Indie. Hij erkende de behoefte aan eene wet op de drukpers. Tegen het denkbeeld, om de uitgaven die hier te lande voor de kolonien gedaan worden, voortaan op de begrooting van het departement van kolonien te brengen, had hij bezwaar, zoo lang de indische begrooting niet door de wetgeving van het moederland werd vastgesteld; doch dit zou hij hinderlijk achten voor een goed beheer der kolonien.

Hoewel de heer *van der Oudermeulen* er geen gevaar voor de nederlandsche suikerraffinaderijen in zag, dat eene bepaalde hoeveelheid koloniale producten op Java verkocht werd, zou hij het echter gewaagd achten de koffij-markt van Nederland naar Java over te brengen.

De heer *Fransen van de Putte* schonk zijne goedkeuring aan het voornemen om de indische comptabiliteit, pensioenen; tarieven, cultuur-contracten en drukpers bij de wet te regelen, want de noodzakelijkheid dier wetten was zoo zeer erkend, dat hij die niet meer behoefde te betoogen. Omtrent het cultuurstelsel was hem echter nog niet duidelijk gebleken wat de minister wilde. Spreker achtte het strijdig met het belang van den nederlandschen handel, indien aan den verkoop van gouvernements-producten op Java uitbreiding werd gegeven. De vaststelling der indische begrooting door de wetgevende magt in het moederland beschouwde hij als niet wenschelijk. Hij waarschuwde tegen te groote uitbreiding van ons grondgebied in de Oost, hetgeen aanhoudend zwaardere offers zou vorderen, welke de schatkist althans op dit oogenblik niet dragen kan. Ten slotte vroeg spreker inlichtingen van den minister van kolonien omtrent diens denkbeelden aangaande de som van f 9,800,000, die nog jaarlijks op de begrooting voorkomt als rente van de oost-indische schuld.

De heer *van Nispen van Pannerden* betoogde, dat de uitgaven, die hier te lande voor Indie gedaan worden, op de begrooting van het departement van kolonien behooren voor te komen. Tot nog toe had hij zijne stem aan die begrooting onthouden, omdat die uitgaven daarop steeds werden gemist. Nu, met het oog op de gedane toezegging, zou hij haar goedkeuren. Hij drong aan op de spoedige indiening der indische comptabiliteitswet, en eerst dan, zou het zijns inziens, de tijd zijn om over de meerdere of mindere doelmatigheid van het vaststellen der indische begrooting door de wetgevende magt een oordeel te vellen. Bij de regeling van het cultuurstelsel moesten de voorschriften van het indische regeringsreglement op den voorgrond staan. Het stelsel omtrent de uitbreiding, die al of niet aan den vrijen arbeid moest gegeven worden, hing naar sprekers inzien van twee vragen af: 1. zijn alle gronden, voor vrijen arbeid vereischt, benoodigd voor de gouvernementscultures, en zoo zij daarvoor niet benoodigd zijn, zouden zij in het vervolg daarvoor niet gebruikt kunnen worden? 2. zijn alle werkkrachten der bevolking, welke in redelijken zin kunnen worden gevorderd, voor de gouvernements-cultures benoodigd? Ten aanzien van den verkoop van producten op Java herinnerde spreker, dat het reeds in de bedoeling van van den Bosch had gelegen, eenige producten in Indie te verkoopen, in het belang van het moederland en de kolonien.

De heer *van Swinderen* zou voor deze begrooting stemmen. Of hij het ook voor de volgende zou doen, zou daarvan afhangen, of de hier te lande voor Indie gedane uitgaven er op zouden gebragt worden. Hij wenschte, dat de regering tegen alle overdrijving waken en zich aan de grondwet en het regeringsreglement houden zou.

De heer *Loudon*, minister van kolonien, bestreed de opvatting van den heer Hartsen, dat er een behoudend ministerie was opgetreden. De minister was liberaal van aanleg, maar op enkele punten behoudend. Hij wilde geene inbreuk maken op het cultuurstelsel, doch de heer Hartsen wilde het baseren op verpligten arbeid, terwijl de minister het wilde doen rusten op vrijen arbeid, overeenkomstig art. 56 van het regeringsreglement. De bevolking moet eenmaal vrijwillig verrigten, wat zij nu gedwongen doet. De vrije arbeid mogt zich echter niet plaatsen naast de gouvernements-cultures, want dan zou: 1. aan de bevolking het plantloon niet kunnen gewaarborgd worden waarop zij aanspraak heeft, en 2. eene opdrijving van loonen ontstaan, waardoor het gouvernement zijne voordeelen zou verliezen. Het moet die ook behouden zoo lang, art. 56 niet is gewijzigd of ingetrokken. Doch de minister achtte de uitbreiding van het europeesch element in Indie noodig voor industrie, beschaving en volkswelvaart. Die vooruitgang zou niet plaats hebben zonder schokken maar deze waren aan alle ontwikkeling eigen. Het stelsel van den heer Hartsen was door de wet veroordeeld, en aan den heer Fransen van de Putte gaf de minister ten antwoord, met betrekking tot het cultuurstelsel, dat hij wilde: handhaving van dat stelsel, met ontwikkeling van den vrijen arbeid en behoud van de voordeelen voor het gouvernement.

Omtrent de comptabiliteit en de begrooting van Indie behield de minister zich de ontwikkeling zijner denkbeelden tot eene nadere gelegenheid voor, en ofschoon hij het mededeelen van de indische begrootingen aan de kamers heeft toegezegd, zal hij er nooit toe overgaan om ze bij de wet te doen vaststellen.

Ons bezit in den Indischen Archipel zou niet verder worden uitgebreid dan onze financiele en administratieve krachten toelieten. Met betrekking tot de f 9,800,000 rente der oost-indische schuld zou de minister zijn ambtgenoot voor de financien raadplegen. Wat het consignatiestelsel betrof zou de minister de voordeeligste prijzen tot maatstaf nemen, en daarvan zou afhangen of op Java meer producten zullen worden verkocht; hij zou zich inzonderheid bewegen binnen de grens van het indisch te kort en niet tot den uitersten omtrek van die grens gaan. De minister ontkende, dat het consignatiestelsel afhankelijk zou zijn van het cultuurstelsel, en kon zich zelfs voorstellen dat het cultuurstelsel bestaan bleef, terwijl de verkoop van producten geheel in Indie plaats vond.

De minister had opgemerkt, dat er ongerustheid ten zijnen aanzien bestond; indien men meende, dat zijne woorden niet toereikend waren geweest om die ongerustheid weg te nemen, moest men hem onschadelijk maken en dit toonen door deze begrooting af te stemmen. Hij voegde er nog bij, dat, indien het denkbaar ware dat de verwezenlijking zijner beginselen afstuitte op tegenstand van het kabinet, hij geen oogenblik aarzelen zou, zijne portefeuille aan zijne beginselen op te offeren.

De heer *van Zuylen van Nyevelt*, minister van buitenlandsche zaken, nam het woord, om, naar aanleiding van gemaakte opmerkingen, mede te deelen, dat de leden van het kabinet hunne portefeuilles hebben aanvaard op uitdrukkelijk verlangen, velen zelfs ten gevolge van eene persoonlijke uitnoodiging des konings. Men behoefde geene vrees te koesteren, dat dit kabinet het cultuurstelsel zou willen sloopen. De minister betoogde dat men te gelijker tijd liberaal en behoudend kon zijn; indien hij dit kabinet behoudend noemde, dan moest men dit zoo opvatten, dat het tusschen revolutie en reactie in staat. Deze regering verlangt: behoud, verbetering van het bestaande in Indie, overeenkomstig de bepalingen van het regerings-reglement, en toetsing van hare verdere handelingen aan die verklaring.

Daarna werd het wetsontwerp tot definitieve vaststelling van hoofdstuk XI met algemeene stemmen aangenomen.

II. Vervolgens was het wetsontwerp op den doortogt en het vervoer van landverhuizers aan de orde, dat na geringe discussie mede met algemeene stemmen werd aangenomen.

III. Het wetsontwerp tot verduidelijking van art. 68 der onteigeningswet (aardhaling) gaf aanleiding tot eenige technische en juridische opmerkingen van de heeren *van Nispen van Pannerden*, *Cremers*, *van Andringa de Kempenaer* en *Cost Jordens*, die door den heer *van Heemstra*, minister van binnenlandsche zaken, beantwoord werden.

Het wetsontwerp werd vervolgens met 33 tegen 2 stemmen aangenomen.

Tegen stemden de heeren Cremers en Bosch v. Drakestein.

Wegens het ver gevorderde uur werd de beraadslaging over het wetsontwerp tot wijziging der postwet (invoering van het uniformport) uitgesteld tot morgen.

Verslagen.

HERZIENING DER POSTWET.

De meerderheid der leden was ongunstig gestemd voor het uniformpost. De schatkist kon de vermindering van inkomsten, die hieruit zou voortvloeijen, bezwaarlijk missen; doch mogt zij dit kunnen, dan zou die som liever moeten besteed worden tot verbetering van de dienst der posterijen, vooral ten platten lande. De aansluiting der postdienst met het buitenland, vooral met Noord- en Midden-Europa, gaf ook aanleiding tot klagten.

VERDUIDELIJKING VAN ART. 68 DER ONTEIGENINGSWET (AARDHALING.)

Over het algemeen had men dit wetsontwerp met genoegen zien aanbieden. De groote meerderheid der leden erkende, dat het niet in strijd was met de grondwet, en dat eene verduidelijking der bestaande wetgeving wenschelijk was.

BEPALINGEN OMTRENT DEN DOORTOGT EN HET VERVOER VAN LANDVERHUIZERS.

Vele leden vreesden dat, door het veeljarige gemis van bepalingen gelijk deze, de verloopen stroom der landverhuizing niet weder naar Nederland zal kunnen teruggeleid worden. Andere leden zagen de zaak zoo zwaar niet in.

De wensch werd geuit, dat, zoodra deze wet zal zijn vastgesteld, ten spoedigste aan onze gezanten en consuls in Duitschland en Zwitserland een genoegzaam aantal exemplaren daarvan in de duitsche taal overgebragt, mogen worden toegezonden, met aanbeveling om daaraan de meest mogelijke publiciteit te geven.

Verslag

VAN DEN TOESTAND DER GEMEENTE VLISSINGEN.

Het door burgemeester en wethouders der gemeente Vlissingen uitgebragt verslag over 1860 geeft voor die gemeente, op het einde des jaars eene wettelijke bevolking aan van 5030 mannen, 5571 vrouwen, totaal 10,601, en eene feitelijke van 6616 mannen, 5845 vrouwen, totaal 12461.

Het getal kiezers bedroeg voor de tweede kamer en de provinciale staten 268 en voor den gemeenteraad 439.

Het gemeente archief verkeert in voldoenden toestand.

Op de begraafplaats werden 233 lijken ter aarde besteld.

De gewone en buitengewone ontvangsten over het dienstjaar bedroegen f 128,825,39, en de uitgaven f 105,833,72½, zoo dat meer is ontvangen f 22,991,66½ met welk batig saldo de rekening alzoo vermoedelijk zal sluiten.

De gemeente gebouwen worden goed onderhouden even als de straten en pleinen, met welker verbetering langzaam voortgegaan wordt.

De zoogenaamde roodebrug, welke sedert hare daarstelling aanhoudend reparatie vorderde en met moeite geopend werd, is thans door eene verbetering waar aan f 1500 is besteed, volkomen in orde.

De kaai- en havenwerken zijn in goeden staat. Tot eene opzettelijke uitdieping van de Engelsche- en Pottekaai zal moeten worden overgegaan.

De gezondheidstoestand was zeer gunstig.

Voor de nationale militie werden ingeschreven 104 personen en van de 4 vroegere jaren waren tijdelijk vrijgesteld 105 man, terwijl het contingent bedroeg 30 gewoon en 2 buitengewoon.

De dienstdoende schutterij verkeert in voldoenden toestand en bedroeg actief 296 en reserve 160 manschappen.

Het getal kerkelijke gemeenten bleef onveranderd. Bij de nederduitsche hervormde gemeente werd de heer J. F. Merens als predikant bevestigd in plaats van den heer J. J. Knap.

Voor het onderwijs is in het geheel uit de gemeentekas betaald f 8742,06½. Het onderwijs wordt voldoende genoemd.

De volkszangschool heeft met het einde van 1859 opgehouden te bestaan en de pogingen om op de openbare scholen les in het zingen te doen geven, zijn mislukt.

Aan de instellingen van weldadigheid werd door de gemeente f 26867,67 subsidie verstrekt, of f 343,32 meer dan in 1859.

In de bank van leening werden beleend 35614, gelost 38895 en verkocht 421 panden. Over 1860 is de bank achteruit gegaan met f 58,77.

In het huis van bewaring werden verpleegd 51 mannen, 14 vrouwen, 44 jongens en 10 meisjes.

De toestand van den landbouw wordt voldoende genoemd.

In de calicotsweverij werden 7387 stukken en dus 506 meer dan in 1859 vervaardigd.

De buitenlandsche handel bepaalt zich hoofdzakelijk bij den aanvoer van steenkolen, als 69804 mudden uit Engeland, 31615 uit Pruissen en 7806 uit Belgie.

De oesterput is, volgens het verslag, merkelijk achteruit gegaan. De aanvoer uit Engeland was zeer gering.

In het najaar werd ook van hier eene menigte geperst hooi uitgevoerd. 58 schepen voor de buitenlandsche vaart bezochten in 1860 de havens.

De middelen van vervoer ondergingen geene wijziging.

SNELPERSDRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.